

МЕТОДИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

У роботі розглядаються методико-організаційні підходи до становлення інноваційної сфери нашої держави. Проаналізована поточна ситуація в Україні з урахуванням досвіду розвинутих країн світу. Запропоновані шляхи створення системи стимулювання та розвитку інноваційної діяльності.

Актуальність теми. Як свідчить набутий світовий досвід країн, котрі отримали суттєві економічні результати, вони здебільшого стали забезпеченими завдяки інноваційному продукту, стрімкому розвитку інноваційної сфери, яка і формує якісно нові економічні відносини, рівень розвитку, забезпечує високий життєвий рівень населення [1]. Інновації сьогодні - це і ефективна стратегія розвитку, і формування економічної політики, і найнадійніший елемент конкурентної боротьби за світові ринки, а в цілому все це має визначальне значення для забезпечення національної безпеки країни.

Виняткового значення інновації набувають для перехідних економік, до яких поки що відноситься українська економіка. Саме інноваційний розвиток забезпечує сьогодні успіх ринкових реформ, перерозподіл ресурсів суспільства на користь конкурентоспроможних наукомістких виробництв. Отже, винятково актуально відслідкувати ту межу, де власне, ринкових стимулів виявляється недостатньо, і знайти противагу, стимулюючи інвестиції в нововведення, використовуючи методи державного регулювання. Саме в цьому полягає суть інноваційної політики держави в умовах ринкової економіки.

Метою статті є визначення підходів до становлення інноваційної сфери України, яка б сприяла подоланню відсталості національної економіки порівняно з прискореним інноваційним розвитком економічно розвинених країн та посиленням її впливу на світовий ринок.

Викладення матеріалу. Як свідчать дані Держкомстату та інших джерел [2,3], серед факторів, що стримують інноваційну діяльність, найбільш проблемними є недостатність власних коштів, відсутність стимулювання інноваційної діяльності, державної підтримки, непропорційні кредитні ставки банків, труднощі з матеріально-технічним забезпеченням. Практично кожне підприємство, яке стимулює поступове нарощування виробництва на основі впровадження інновацій, відчуває недосконалість законодавчої бази України.

Це, безумовно, вкрай негативно позначається на технічному рівні якості та конкурентоспроможності вітчизняної продукції і зумовлено, в першу чергу, такими причинами [2, 3, 4]:

- вкрай низька питома вага витрат на науку у валовому внутрішньому продукті (ВВП). У розвинених країнах вона становить 2-3% ВВП, з яких майже 50% надходить з їх суспільних фондів. Дослідження західних економістів свідчать, що сьогодні більше 70% приросту валового національного продукту (ВНП) пов'язано з інвестиціями в інноваційні процеси, визначною умовою і етапом яких є стан НДДКР;

- коливання частки державного фінансування науки в розвинених країнах має широкий діапазон: від 50% всіх витрат на НДДКР у США до 27% - у Японії. В Україні в умовах гострого бюджетного дефіциту питома вага витрат на науку має стійку тенденцію до зниження: від 3,1 % у 1990 р. до 1,1% у 1995 р., досягнувши межі, за якою розпочинаються процеси руйнації науково-технічного та інтелектуального потенціалу суспільства. Скорочення фінансування науки відбувалося останніми роками в 1,5- 2,8 рази швидше від темпів скорочення ВВП та фактичних обсягів державного бюджету. Все це спричинило деградацію сфери науково-технічної діяльності: останніми роками спостерігається скорочення кількості наукових розробок, що виконуються і впроваджуються у виробництві;

- мала частина інноваційної продукції в загальному обсязі продукції виробництва. Критично небезпечний рівень обсягів продукції найбільш інноваційних галузей, а саме: електронної та електромашинобудівної промисловості, виробництва контрольно-вимірювальної апаратури, засобів транспорту, малотоннажної хімії, виробів із пластмас та гуми, будівельних і металевих матеріалів, які в розвинених країнах Європи створюють і освоюють майже 80% інновацій, що впроваджуються в економіці;

- застарілість найрозповсюдженіших технологій у провідних галузях промисловості;
- відсутність програми приватизації організаційних одиниць у сфері науки;
- неспроможність підприємств фінансувати дослідження та розробки за рахунок власних накопичень;

- постійне падіння рівня активності винахідників і раціоналізаторів. Цей процес ускладнюється тим, що весь час зменшується чисельність та ускладнюється можливість працевлаштування працівників з високим рівнем кваліфікації за фахом;
- низька заробітна плата у сфері науки;
- низька відновлюваність машин і обладнання. За європейськими стандартами період амортизації повинен бути не більше 3-7 років, в той час, як в Україні він в багатьох випадках складає декілька десятків років;
- слабе використання комп'ютерної техніки в сфері проектування, господарчого управління та управління виробничими процесами;
- рівень стандартизації виробів, що не спонукає виробництво до досягнення необхідної якості. Дуже висока енергоємність української економіки.

Відсутність системної перебудови української економіки на інноваційний тип спричиняє кризові явища в економіці. Виробництво ніби «виштовхує» капітал, призначений для відтворення неефективних підприємств, що втратили попит на свою продукцію. Подолання такої структурної кризи можливе тільки тоді, коли цей капітал спрямовується у науково-технічні інновації, у нові виробництва, які і визначають сутність та спрямованість трансформаційних процесів.

Організаційно-методичні підходи до подолання зазначених перешкод, на нашу думку, можна сформулювати так.

Перш за все необхідно створити соціально-економічні умови та стимули для організації потужного інноваційного перерозподілу ресурсів суспільства на користь конкурентоспроможних наукомістких виробництв. Адже економічною основою реформування науково-технологічної системи України є вдосконалення механізмів її фінансування.

При збереженні в Україні слабкої інноваційної та інвестиційної активності неможливо очікувати появи конкурентоспроможної на світовому ринку продукції. Суттєвий стимулюючий вплив на інноваційну діяльність у цілому і на залучення до неї інвестицій здійснює держава. Перевага під час реалізації державної інноваційно-інвестиційної політики повинна надаватись довгостроковій стабільності перед тимчасовим успіхом. Саме це має бути базовим принципом, особливо для такого інвестора, як держава [5].

Як і в розвинених країнах, в Україні основний вплив на інноваційний процес повинен здійснювати сам ринок, при тому, що за державою залишається функція координації, регулювання, стимулювання [6]. В період, коли дії ринкових стимулів виявляється недостатньо, в державі необхідно створити протизвагу, стимулюючи інвестиції в нововведення, використовуючи методи державного регулювання.

Система державного фінансування інноваційної діяльності повинна передбачати поєднання цільового фінансування інноваційних програм та проектів і державної підтримки інноваційного підприємства, конкретним складовими яких є надання податкових та митних пільг, податкових кредитів відповідно до податкового законодавства; сприяння формуванню інноваційної інфраструктури (технопарків, технополісів, технологічних інкубаторів тощо) [7] і підготовці кадрів для інноваційної діяльності за рахунок бюджету та позабюджетних коштів.

Держава за допомогою прямих і непрямих фінансових важелів може забезпечувати раціональну структуру інвестицій у фундаментальні, прикладні дослідження та розробки. Непрямі методи стимулювання важливо використовувати енергійніше як для створення режиму економічного протекціонізму наукової сфери, так і для заохочення притоку інвестицій у сферу НДДКР.

При встановленні конкретних економічних пільг для стимулювання інноваційної діяльності необхідно забезпечити: чіткий цільовий характер кожної з них; автоматичну дію пільг згідно з діючим законодавством; їх диференціацію по галузях народного господарства, видах устаткування, діяльності; гнучкість пільг за часом дії і цілями застосування; поєднання системи податкових пільг. При запровадженні тих чи інших пільг слід оцінювати ефективність їх стимулюючого впливу, зокрема використовувати показник відносних розрахункових втрат бюджету за рахунок пільг на 1 гривню залучених коштів об'єктів інноваційної діяльності, а також пов'язати розмір зменшення оподаткованого прибутку на його частку, використану для технічного переозброєння виробництва з терміном окупності витрат на ці заходи.

Поряд з економічно обгрунтованими пільгами для суб'єктів інноваційної діяльності важливо законодавчо визначити економічні санкції, які б передбачали госпрозрахункову відповідальність за: несвочасне і неякісне здійснення завдань державних науково-технічних та інноваційних програм і проектів; недосягнення їх цільових показників; неефективне використання ресурсів або використання їх не за призначенням. Такими можуть бути штрафні санкції аж до повної компенсації збитків, збільшення процентних ставок кредиту та позбавлення інших економічних пільг, часткове чи повне припинення фінансування робіт за рахунок держбюджету.

Важливим фактором реалізації інноваційно-інвестиційного механізму в Україні може стати підвищення інноваційної спрямованості діяльності банківсько-фінансової сфери. Для цього

необхідно забезпечити:

- створення комерційними банками спеціальних фондів довгострокового кредитування інноваційної діяльності;
- диференціювання ставки податку на прибуток комерційних банків залежно від напрямку використання ресурсів: пониження при довгостроковому кредитуванні високотехнологічних проектів і підвищення - при вкладанні ресурсів у високоприбуткові операції на різних сегментах фінансового ринку;
- створення системи пільгового рефінансування комерційних банків, які надають пільгові кредити для реалізації інвестиційних проектів щодо розробки і впровадження високотехнологічного устаткування та іншої інноваційної продукції;
- запровадження обов'язкового державного страхування кредитів, виданих малим і середнім фірмам венчурного типу, що розробляють та впроваджують інноваційну продукцію;
- заохочення комерційних банків купувати акції підприємств, що виробляють високотехнологічну продукцію, шляхом звільнення від оподаткування тієї частини прибутків банків, що інвестується в акції зазначених підприємств;
- встановлення для комерційних банків, які здійснюють пільгове довгострокове кредитування інноваційних проектів, зниженої ставки норми обов'язкового резервування коштів;
- лібералізування порядку акумуляції приватного капіталу для реалізації масштабних інноваційних проектів, для чого запровадити гнучку форму поєднання капіталів комерційних банків та підприємств через створення пайових інвестиційних фондів;
- запровадження спеціального порядку нового інноваційного кооперативного підприємства шляхом створення асоціації, яка сама є інвестиційно-виробничим об'єднанням юридичних та фізичних осіб різної форми власності, що бере участь у здійсненні інноваційного проекту з випуску нової конкурентоспроможної продукції - науково-дослідних організацій, виробничих підприємств, фінансових організацій (банків, інвестиційних фондів, спеціальних державних і недержавних фондів), фізичних осіб; юридичні особи, які стали засновниками такого кооперативного інвестиційно-виробничого об'єднання, скорочують величину свого прибутку, що підлягає оподаткуванню, на суму їх внеску до статутного фонду даного інноваційного кооперативного підприємства;
- запровадження державної системи страхування ризиків інноваційної діяльності за рахунок спеціально створеної страхової компанії.

На нашу думку, формування інноваційної сфери в Україні необхідно проводити, беручи до уваги висновок, зроблений на основі досліджень як західних, так і вітчизняних науковців: фокусування підтримки, в т. ч. і державної, на проблемах інноваційного процесу саме в період розбудови економіки зумовлює динамічність процесу переходу до стадії стабілізації, а надалі - і до стадії економічного зростання.

На нашу думку, найпотужнішим засобом державної підтримки науки в Україні, в той же час найдинамічнішим елементом регулювання цього процесу, може стати створення механізму економічного стимулювання всіх учасників інноваційного циклу незалежно від типів організацій та форм власності на всіх його стадіях. Зазначений механізм дозволить зосередити у собі реалізацію прямих і непрямих методів державного регулювання інноваційної сфери. Основними принципами його діяльності повинні бути: саморозвиток, стійкість, забезпечення активізації та ефективності інноваційного процесу. Відповідне управління ним буде сприяти забезпеченню досягнення цієї мети.

Основа державного механізму управління інноваційним процесом може складати розмежована система фондів, що об'єднує у своїх управляючих ланках інноваційну та інвестиційну функції та забезпечує пересування в потрібне місце та потрібний час необхідних баз даних (інформації) і необхідних фінансових ресурсів, зокрема, надання у розпорядження керівників проектів необхідного обігового капіталу.

В умовах ринкової економіки інвестиційна діяльність системи інноваційних фондів з самого початку повинна бути націлена на практичні комерційні результати і мати ринковий характер. Впровадження системи фондів має забезпечити в Україні формування нової моделі організації та фінансування досліджень і розробок, взаємодії науки з виробництвом, органічного узгодження елементів ринкової економіки з державним регулюванням цієї важливої сфери діяльності суспільства. Тобто система інноваційно-інвестиційних фондів покликана виконати роль «моста», що забезпечуватиме просування вітчизняних та світових науково-технічних досягнень у виробництво України в цілому або окремих регіонів.

У цілому ж, створивши систему фондів, держава отримає можливість гнучкого та мобільного управління інноваційною діяльністю всіх суб'єктів підприємницької діяльності, що в кінцевому рахунку дозволить перейти на шлях активного інноваційного розвитку України. Система фондів забезпечуватиме функціонування інноваційно-інвестиційного механізму, що дозволить активізувати, в тому числі і на місцях, в регіонах, соціально-економічний розвиток в умовах ринкової економіки, що тільки формується за жорстких фінансових обмежень.

Відомо, що неуспішність багатьох нововведень пояснюється тим, що вони випадають з міністерських або відомчих кордонів. Участь держави у фінансуванні діяльності інноваційно-інвестиційних фондів необхідно здійснювати у відповідності з цілями та пріоритетами державної інноваційної політики України. Обов'язковою умовою повинно бути те, що державним замовником є система фондів, яка орієнтуватиметься на першочергове виконання «під ключ» комплексних проектів-замовлень за найактуальнішими для України напрямками народногосподарської діяльності та виконання високопробиткових проектів, що дозволяють у короткий час поповнювати обсяг інвестиційних ресурсів фондів за рахунок швидкого обороту коштів.

Під стратегічні завдання розвитку економіки в складі системи фондів доцільно утворювати спеціальні інноваційні потоки з цільовими пакетами нововведень. Пакетування нововведень дасть інформативну, наочну карту як конкретних можливостей, так і справжніх темпів науково-технічного і соціального розвитку України.

Основні функції та напрямки діяльності системи фондів, на нашу думку, повинні полягати у такому:

- відбір та підготовка вчених-організаторів, керівників проектів, підвищення їх кваліфікації;
- накопичення та узагальнення практичного досвіду в реалізації інноваційних проектів «під ключ»;
- створення інформаційної системи для забезпечення керівників проектів та програм базами даних, що необхідні для реалізації проектів (експерти-спеціалісти, технології, обладнання, контрагенти, постачальники обладнання та інші), а також для відбору проектів та формування інноваційних програм;
- організацію, розвиток та тиражування в регіонах України систем управління проектами, що дозволятимуть керівникам проектів забезпечувати у необхідні терміни та у потрібному місці (районі) конкурентоспроможну, автоматизовану реалізацію проектів «під ключ»;
- організацію систем конкурсного відбору проектів, що підтримуються;
- надання інвестиційних грантів;
- розробку, запуск, розвиток та практичне використання інноваційно-інвестиційного механізму, що об'єднуватиме під єдиним управлінням інноваційну та інвестиційну функції та забезпечуватиме керівників проектів обіговими коштами;
- запровадження в роботу інноваційно-інвестиційного механізму критеріїв, що гарантують врахування державних інтересів, збереження природного середовища та підвищення життєвого рівня громадян;
- проведення у взаємодії з регіональними органами влади інноваційно-інвестиційної політики, що відповідатиме інтересам регіонів країни;
- формування у широких верств населення розуміння соціально-економічної значущості інноваційно-інвестиційної діяльності, підтримка суспільних організацій та рухів, робота яких сприяє активізації інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні;
- залучення коштів населення, суспільних та корпоративних організацій для інвестицій в інноваційні проекти підвищеного соціального значення;
- орієнтацією підрозділів системи на використання переваг функціонуючого інноваційно-інвестиційного механізму з метою забезпечення перевищуючого по відношенню до розвинутих країн темпу зростання добробуту населення країни;
- сприяння створенню нових робочих місць;
- сприяння скороченню залежності від імпорту та підвищенню конкурентоспроможності продукції вітчизняних виробників;
- сприяння підвищенню якості товарів, що виробляються, та послуг, що надаються на основі впровадження систем управління якістю на підприємствах та в організаціях регіону (країни);
- аналіз роботи складових створюваної інноваційно-інвестиційної інфраструктури, розробка рекомендацій по вдосконаленню організації її роботи та контроль за виконанням рекомендацій.

Структуру системи фондів та внутрішню організацію в ній інноваційно-інвестиційного процесу доцільно будувати на основі досвіду, накопиченого діючими в Україні фондами та врахувати можливість залучення альтернативних джерел інвестування інноваційної діяльності.

На нашу думку, фонди, як структурні елементи єдиної системи, доцільно розподілити на три групи, що враховують логічність побудови інноваційного процесу з окремих стадій та градацію науки за окремими секторами. Такий розподіл дасть можливість впорядкувати їх діяльність, а точніше, з метою досягнення найбільшої ефективності їх роботи, закріпити за кожним фондом чітку визначену сферу впливу. Таким чином:

І група - фонди макроекономічного (загальнодержавного) значення. До їх складу належать:

1. Фонд фундаментальних досліджень, який покриває фінансуванням академічний та вузівський сектори науки.

2. Національний державний фонд підтримки прикладних і промислових досліджень,

включених у національні та державні соціально-економічні, екологічні та інші програми і проекти, підпорядковані Кабінету Міністрів України.

3. Державний фонд розвитку науки і технологій. Забезпечує фінансування державних програм і проєктів з пріоритетних напрямків розвитку науки і техніки, затверджених Верховною Радою України. Підпорядкований Міністерству науки і освіти України.

4. Національний фонд підтримки регіональних програм науково-технологічного розвитку. Підпорядкований Міністерству економіки та з питань європейської інтеграції України.

5. Приватизаційні фонди, що акумулюють чеки або ваучери, можуть розширити можливості в фінансуванні інноваційного процесу. Емісію цінних паперів необхідно використовувати не тільки для роздержавлення та приватизації, але й для фінансування нововведень. Для цього економічні методи стимулювання вкладання коштів в інновації у вигляді пільгового оподаткування необхідно доповнити організаційними заходами, що закріплюють у статутах фондів можливі напрямки використання їх ресурсів.

6. Патентні фонди. Основне завдання - сприяння отриманню та придбанню патентів та ліцензій на інноваційні рішення.

7. Благодійні фонди. Безповоротна підтримка інноваційної діяльності, в основному окремих вчених та винахідників, базується на системі грантів. На практиці благодійні фонди покривають академічний та вузівський сектори науки, але потенційно можливими є і галузевий та заводський сектори.

II група. Фонди мезорівня та регіонального значення. До їх складу відносяться централізовані фонди розвитку виробництва, науки і техніки галузевого призначення. Відповідно до цього централізовані фонди покривають галузевий сектор науки.

III група. Фонди власних та залучених ресурсів підприємств. До їх складу належать:

1. Фонди розвитку виробництва підприємств (ФРВ). Основне завдання - підвищення науково-технічного рівня виробництва. Кошти таких фондів формуються за рахунок прибутку, що залишається у розпорядженні підприємств та частини амортизаційних нарахувань. Відповідно до цього, ФРВ покривають заводський сектор науки.

2. Кошти комерційних установ, в т.ч. інноваційних банків та інвестиційних фондів.

3. Пенсійні фонди.

4. Страхові фонди.

5. Кошти приватних осіб, власників інтелектуальної промислової власності. Основне завдання - фінансування власних ідей при неможливості отримання кредитних або залучених сторонніх інвестиційних ресурсів. Виступають у ролі фінансуючих інститутів при забезпеченні державою правових гарантій власника на всіх етапах життєвого циклу продукції.

Фонди II і III груп покликані реалізувати ефективні комерційні нововведення при підтримці з боку держави у вигляді відповідних пільг. Відповідно до цього покриваються галузевий та заводський сектори науки.

Як відомо, основними продуцентами інновацій є вчені, конструктори, інженери, менеджери, бізнесмени, яких економічна наука об'єднує в категорію «підприємець-інноватор», що позначає творчих, енергійних людей, які фаховоспроможні, морально і матеріально зацікавлені у проведенні інноваційних змін, опануванні та реалізації нового. Тому розгортати інноваційно-інвестиційну діяльність найдоцільніше, спираючись на існуючі колективи провідних університетів, академічних інститутів, науково-виробничих об'єднань і фінансово-промислових груп, які володіють найбільшими базами даних про досягнення, накопичені світовою наукою та технологічною практикою, включаючи досягнення вітчизняних вчених та спеціалістів і, крім того, здатні висунути із свого кола вчених-організаторів, керівників проєктів, які, отримавши стартові обігові кошти, забезпечать створення «під ключ» нових виробничих систем та нових систем послуг.

З метою сприяння формуванню загального інноваційно-інвестиційного простору система фондів дозволить організувати взаємодію з управляючими органами інноваційно-інвестиційних інфраструктур інших країн. Рішення, що прийматимуться із зазначених питань, повинні виходити з досягнутого рівня інтеграції економік, фінансових інститутів та освітянських систем різних країн і повинні відповідати міжурядовим угодам, укладеним на двосторонній та багатосторонній основі.

Висновки. Ми звернули увагу на доцільність формування саме запропонованої системи фондів, виходячи з негативного досвіду функціонування в минулому інноваційного фонду, її наступника - Української некомерційної інноваційної компанії, діяльність яких протягом багатьох років сприяла не стимулюванню розвитку інноваційної діяльності, а накопиченню досить солідних коштів, які було витрачено вкрай неефективно. Комплексне вирішення проблем підвищення ефективності всіх складових інноваційного механізму прискорить розвиток інноваційного процесу. В цьому полягає суть економічної складової інноваційної політики держави в умовах ринкової економіки.

Джерела та література:

1. Брукинг Э. Интеллектуальный потенциал: ключ к успеху в новом тысячелетии: Пер. с англ. - СПб.: Питер, 2001. - 288 с.
2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Стат. Збір. - К.: Держкомстат України, 2006. - 310 с.
3. Науково-технічний потенціал України: стан, проблеми, перспективи розвитку. - К.: ЦДТН, 2000. - 50 с.
4. «Доклад о мировом развитии 2006 года. Справедливость и развитие». Пер. с англ. - М.: Издательство «Весь Мир», 2006. 312 с.
5. Інвестиційний клімат в Україні (П.Гайдуцький, Ю.Каракай, В.Грамотнев, С.Суярко, В.Баліцька). - К.: Нора-друк, 2002. - 246 с.
6. Гаман Л. В. Державне управління інноваціями: Україна та зарубіжний досвід : Монографія. - К. : Вікторія, 2004. - 312 с.
7. Законодавство України у сфері інноваційної діяльності: Зб. законодав. актів. За станом на 1 березня 2005 р - К.: Парлам. вид-во, 2005 -136 с.

Володимир Савченко

●

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПОТОЧНОГО ПЛАНУВАННЯ У ПРОГРАМНИХ ДОКУМЕНТАХ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Кожний регіон має свої специфічні проблеми у розвитку господарського комплексу і соціально-культурній сфері, особливості соціально-економічного стану та різні перспективи розвитку в залежності від природних ресурсів, ступеня концентрації виробництва, розміщення продуктивних сил. Задіяти сучасні методи та засоби державного регулювання для їх ефективної реалізації - важливе і актуальне завдання науковців та практиків на сучасному етапі розвитку держави. При цьому значну роль відіграє саме поточне планування, метою якого є забезпечення реалізації таких принципів програмно-цільового методу, як цільова направленість, комплексність, альтернативність і централізація управління на короткостроковому етапі (як правило, це 1 рік). Вивченню проблем програмного управління регіоном, закономірностей формування короткострокових програмних документів присвячено ряд наукових праць відомих економістів: В.Ф.Беседіна, М.І. Долішнього, Б.Я. Панасюка та інших [1-3]. Це дозволило створити міцний науковий фундамент для розробки і здійснення ефективної регіональної політики.

Проте він використовується недостатньо, особливо щодо поєднання теорії і практики соціально-економічного регулювання окремого регіону, прогнозування його розвитку. Місцеві державні адміністрації часто відіграють негативну роль в економічному реформуванні. Основною проблемою є недостатність професіоналізму при складанні програмних документів, яка посилюється недосконалістю і неточністю існуючих методик. Метою написання даної статті є розробка методичних аспектів складання короткотермінових програмних документів регіонального розвитку.

Цілі економічного і соціального розвитку регіону на поточний рік визначаються, виходячи із загальної довготривалої стратегічної мети розвитку - піднесення рівня життя та добробуту населення. Ця мета для досліджуваного регіону закладена у стратегію соціально-економічного розвитку Чернігівської області [4]. Оскільки рівень життя визначається досягнутим обсягом ВВП на душу населення, стратегічною метою економічного розвитку на кожний конкретний рік має бути забезпечення умов для започаткування економічного зростання і на цій основі підвищення рівня життя людей. Зробити діяльність керівних органів місцевої влади ефективною здатне управління за допомогою складання та наступної реалізації програм і планів. Досягнення стратегічної мети потребує окреслення ряду загальних цілей економічної політики на конкретний рік, що визначають шляхи забезпечення умов для економічного розвитку. Ці умови реально створити за допомогою:

- фінансової стабілізації;
- досягнення необхідного ступеня реформування економіки в різних сферах;
- ефективності використання наявних ресурсів праці, капіталу, природних ресурсів.